

Kansallinen ohjelma demokratian ja osallistumisen edistämiseksi Valtioneuvoston periaatepäätös

Luonnos 14.11. lausunnoksi

Kommentointi Hämeenlinnassa

On perusteltua, että lapset ja nuoret on nostettu ohjelmassa kärkeen, mutta pitää muistaa myös aikuisten vastuu ja rooli demokratian ylläpitämisessä. Demokratia on paljon muutakin kuin vaaleissa äänestämistä ja sen tulisi näkyä vaalien välissä.

Kun asiasta puhutaan, äänestysaktiivisuus kasvaa.

3.1 Edistämme äänestysaktiivisuutta

Äänestysaktiivisuuden kannalta olennaista, mitä tapahtuu vaalien välissä? Äänestämisen jälkeen mitataan äänestäjien luottamus. Oliko äänellä merkitystä ja kannattaako äänestää jatkossa.

Tavoitelinjaus 1: Etsimme keinoja lisätä erityisesti nuorten äänestysaktiivisuutta sekä tasoittaa väestöryhmien ja alueiden välillä havaittuja eroja äänestysaktiivisuudessa ja pysäyttää eriytymiskehitys.

Äänestyspaikkojen sijoittelu on tärkeää esim. Nuorille. Ohjaamot voisivat olla nuorten tavoittamiseen paikkana olisi erityisen hyviä.

Aikuisten esimerkki myös tärkeää nuorten äänestysaktiivisuuden nostamisessa. Se mitä ja miten aikuiset keskustelevat voi joko lisätä nuorten kiinnostusta äänestämiseen tai vähentää luottamusta demokratiaan.

Tavoitelinjaus 2: Lisäämme lasten ja nuorten mahdollisuuksia saada tietoa vapaiden vaalien merkityksestä ja harjoitella äänestämistä.

On erittäin tärkeää, että nuoret pääsevät harjoittelemaan oikeaa päätöksentekoa, mutta päätöksenteon tilanteiden ja vaikutusmahdollisuuksien tulisi olla aitoja tilanteita. Keinotekoinen harjoittelu ei vakuuta yhtä hyvin kuin todellinen vaikuttamismahdollisuus. Demokratian ytimessä on sen hyväksyminen, että ehdotukselle voi tulla myös "ei" vastaus. Hyvätkään ehdotukset eivät aina voita, sillä enemmistön äänen valta ja kompromissit ovat osa demokratiaa.

Aikuisten esimerkki tässäkin tärkeää, miten puhumme vaaleista ja äänestämisestä ja sen tärkeydestä.

Roolit hyvinvointialuiden ja kunnan vastuista ovat vielä epäselviä kuntalaisille. Nuorten on tärkeää tietää, mistä kunta vastaa ja mikä on hyvinvointialueen vastuulla.

- 3.2 Vahvistamme lasten ja nuorten osallisuutta

Päätöksenteon näkyvyys lisää nuorten luottamusta demokratiaan ja osallisuuden kokemusta yhteiskunnassa.

Järjestöjen merkittävä rooli haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten tavoittamisessa ja osallistamisessa voisi näkyä suunnitelmassa. Järjestöjen rahoitus ja toimintaedellytykset kuitenkin pienenemässä.

Tavoitelinjaus 3: Vahvistamme kuntien ja hyvinvointialueiden nuorisovaltuustojen asemaa sekä yhteistyötä ja vuorovaikutusta muiden lapsia ja nuoria edustavien toimielinten, kuten oppilas- ja opiskelijakuntien, ja haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten parissa työskentelevien toimijoiden kanssa.

Lisätään aikuisten osaaminen nuorten mukaan ottamiseksi ja osallistamisessa. Ohjeistetaan esimerkiksi lautakuntien puheenjohtajia siihen, miten nuoria kannustetaan osallistumaan luottamustoimielimien kokouksissa ja heitä myös kuullaan yhtä keskittyneesti kuin muita jäseniä. Organisaatioille tulisi tehdä ohjeistus, siitä miten nuoret otetaan mukaan päätöksentekoon.

Tavoitelinjaus 4: Vahvistamme lapsi- ja nuoriystävällistä osallistumista ja kuulemista heitä itseään koskevista asioista.

Aikuisten koulutus on tässä tärkeässä roolissa. Opittava, miten otetaan nuoret mukaan ja kohdataan lapsia ja nuoria. Lisättävä ymmärrystä siitä, miten tehdä kuulemisista systemaattista ja oikea-aikaista. Lapsivaikutusten arvioinnin käyttäminen lapsiin ja nuoriin vaikuttavissa asioissa tulisi olla mukana päätösprosesseissa.

Tutustutetaan lapsia ja nuoria paikalliseen päätöksentekoon. Päätäjät voisivat vierailla kouluissa kertomassa luottamustoimestaan, nuorisovaltuusto jalkautua kouluille kertomaan vaikuttamistyöstä ja oppilaskuntien olisi hyvä näkyä nuorten tiedotuskanavissa.

3.3 Kehitämme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyviä käytäntöjä

Tavoitelinjaus 5: Vahvistamme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen jatkumoa eri kouluasteiden välillä varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja tiivistämme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kansallisen tason yhteistyötä, koordinoitua ja seuranta.

Tavoitelinjaus 6: Parannamme demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen hyvien käytäntöjen sekä opetusmateriaalien ja -menetelmien laatua ja saatavuutta kansallisesti.

Yhteistyö vanhempien kanssa tärkeää. Miten saisimme hyvät esimerkit jakoon kunnassa ja kuntayhteistyössä.

3.4 Vahvistamme hyvän keskustelun ja mielipiteen vaihtamisen kulttuuria yhteiskunnassa

Tässäkin aikuisten rooli keskustelukulttuurissa on tärkeä. Kehitetään ja ylläpidetään kunnioittavaa keskustelukulttuuria. Rakennetaan aktiivisesti kuntalaisille keskustelufoorumeita, joissa on yhteiskunnallisia teemoja. Tavoitelinjaukset 8 ja 9 tukevat tätä työtä. Myös nuorisovaltuusto voisi jalkautua kohderyhmän luo.

3.5 Kehitämme paikallishallintoa ja varmistamme lähidemokratian toteutumisen

Luottamuksen rakentaminen on keskeistä. Miten asioista keskustellaan yhteiskunnassa/kunnassa/eduskunnassa.

Vaikuttamisen prosessit eivät ole tarpeeksi tuttuja. Miten vaikuttaa epäkohtiin, jotka vaikuttavat omaan elämään? Miten omia asioita viedään eteenpäin? Rakennetaan kuntalaisille vahvempaa luottamusta, että kukin asukasryhmä tulee kuulluksi ja että vaikuttamismahdollisuudet ovat todellisia.

3.6 Kehitämme kansallista demokratiapolitiikkaa

Viestiminen päätöksenteosta ja päätöksenteon prosessista. Osallistumisen mahdollistaminen oikea-aikaisuus tärkeää.

Järjestöt ovat tärkeitä demokratian ylläpitäjänä.

3.7 Edistämme demokratiaa Euroopan unionissa ja kansainvälisesti

Organisaatiot päivittävät olemassa olevan kriisisuunnitelman, jossa otetaan huomioon muuttuva maailmantilanne ja harjoittelevat kriisivalmiutta.